

Asia: VN/33230/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) kiittää mahdollisuudesta lausua perusopetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja tuntijaosta annetun asetuksen sekä perusopetusasetuksen muuttamisesta.

1. Kuinka hyvin tuntiälykset esitetyssä muodossa vastaavat luku- kirjoitus- ja laskutaidon tarpeeseen?

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL) kannattaa äidinkielen ja kirjallisuuden sekä matematiikan vuosiviikkotuntimäärän lisäämistä kaikille yhteisen opetuksen osalta kolmella vuosiviikkotunnilla.

Lisätunnit kannattaa kohdistaa juuri ehdotuksessa nimettyihin oppiaineisiin, jotta voidaan vahvistaa keskeisiä, myöhempään oppimiseen vaikuttavia perustaitoja. Uudistuksessa on hyvää se, että perusopetuksen opetussuunnitelmiin ei ole tulossa lisää uusia sisältöjä, vaan uudistus toisi enemmän aikaa perustaitoja vahvistavien sisältöjen toteuttamiseen. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet ovat nykyisellään riittävän vaativat ja tulevat pohdittavaksi osana vuosille 2023–2025 ajoittuvaa peruskoulun tulevaisuustyötä.

Suomessa koulupäivät ovat kansainvälisesti vertaillen lyhyitä ja tästä syystä oppituntien määrä on suhteellisen pieni. Myös esimerkiksi äidinkielen ja kirjallisuuden tuntimäärä on kansainvälisesti vertaillen pieni. Tässäkin mielessä lisätunteja opetukseen voidaan lisätä.

Lisätunnit ovat perusteltuja myös siitä näkökulmasta, että erityisesti koulun alkaessa oppilaiden taidoissa ja valmiuksissa on suurta vaihtelua. Myös varhainen tunnistaminen ja orastaviinkin ongelmiin puuttuminen on vaikuttavinta juuri koulun aloitusvaiheessa. Tuntilisäys alkuopetukseen mahdollistaa oppimistaitojen erojen tasaamista. Tärkeää on ottaa huomioon myös varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen jatkumon huomioiminen kouluun siirryttäessä. Luku- ja

kirjoitustaitoa tukevia sisältöjä on paljon jo varhaiskasvatuksessa; samoin matemaattisia valmiuksia kehittävää toimintaa, mikä sinänsä on tärkeää.

Koulun alkuvaiheessa tyttöjen ja poikien väliset osaamiserot ovat vielä pienet. Parhaimmillaan uudistus voisi vaikuttaa myös sukupuolten välisiin oppimiseroihin niitä tasoittavasti.

Koulu voi omalla toiminnallaan kompensoida myös asioita, jotka johtuvat koulun ulkopuolisista kehityskuluista kuten vapaa-ajan lukemisen vähenemistä.

2. Onko tuntilisäysten kohdentaminen eri vuosiluokille esitetystä muodosta tarkoituksenmukainen?

Kiinnostus koulunkäyntiin ja motivaatio ovat yleensä hyvät koulun alkaessa. Lisätunnit perustaitojen vahvistamiseen ovat ehkä myös tästä syystä viisasta sijoittaa koulun aloitusvaiheeseen. Varhainen ja oikea-aikainen oppimisen tuki sekä opiskeluhoitolpalvelujen viiveetön saatavuus ovat merkittäviä oppimismotivaation säilyttämisen kannalta. Myös koulun myönteisellä palaute- ja arviointikulttuurilla on suuri merkitys oppilaan minäkuvalle, erityisesti silloin kun oppimisessa ilmenee viiveitä tai vaikeuksia.

Opetussuunnitelma vaikeutuu oppilaan siirtyessä alkuopetuksesta kolmannelle luokalle. Esimerkiksi luetun ymmärtämisen merkitys korostuu erityisesti kolmannelle saavuttaessa. Monien myöhempienkin matematiikan oppimisvaikeuksien taustalta löytyy vaikeudet alkuvaiheen perusasioiden oppimisessa ja tästä näkökulmasta voisi olla perustelua sijoittaa matematiikan tunti juuri toiselle luokalle.

MLL vielä korostaa huolellista ja tutkimustietoon perustuvaa arviointia siitä, mille luokka-asteille tunnit allokoitetaan. Esimerkiksi luokanopettajien työmäärä / opetusvelvollisuus on oma erityinen kysymyksensä, johon olisi tärkeää ottaa valmisteluvaiheessa kantaa. Keskeistä on, että löydetään selkeä ratkaisu siihen, millä luokka-asteilla lisätunnit ovat kaikkein hyödyllisimmät. Tätä on tärkeää peilata niin opetussuunnitelman perusteisiin kuin toisaalta tutkimusnäyttöön asiassa.

3. Muita huomioita esityksestä?

Nyt lausunnolla oleva muutosehdotus on oikeansuuntainen askel oppimistulosten nostamiseksi, mutta se ei yksin riitä vaan tarvitaan laaja-alaisia toimenpiteitä oppimistulosten kääntämiseksi nousuun. Tästä näkökulmasta MLL pitää tarpeellisena opetus- ja kulttuuriministeriön juuri asettamaa työryhmää, jonka tehtävänä on laatia esitys toimenpiteistä perusopetuksen oppimistulosten nostamiseksi. MLL pitää hyvänä työryhmän tehtävänantoa, jonka mukaan työryhmän tulee työssään keskittyä muun muassa koulun toimintatapoihin ja toimintakulttuuriin, pedagogiikkaan ja johtamiseen sekä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden uudistamistarpeisiin.

MLL korostaa, että lasten koulumenestykseen vaikuttaa keskeisesti koulun ilmapiiri ja toimintakulttuuri sekä oppilaiden saama tuki ja apu. Esimerkiksi kiusaaminen voi vaikeuttaa tuntuvasti lasten oppimista. Myös se on tärkeää, että oppilaat, jotka tarvitsevat oppimiseen erityisesti tukea, saavat sitä riittävästi ja oikea-aikaisesti. YK:n lapsen oikeuksien komitea oli huolestunut Suomelle antamissaan päätelmissä (CRC/C/FIN/CO/5–6, 2023) lasten eriarvoisuudesta, kun on kyse mahdollisuudesta päästä hyvälaatuiseen koulutukseen. Komitea esitti huolensa myös

mm. suurista osaamisen eroista maahanmuuttajataustaisten lasten ja muiden lasten välillä sekä syrjinnästä, ahdistelusta ja koulukiusaamisen yleisyydestä.

MLL korostaa, että tärkeää ei ole vain tuntimäärän lisääminen, vaan myös se, mihin tunnit käytetään, on olennaista. YK:n lapsen oikeuksien sopimus (LOS) edellyttää, että sopimusvaltio takaa lapselle kehittymisen edellytykset mahdollisimman täysimääräisesti (LOS 6 art.). Sopimus myös edellyttää, että sopimusvaltiot tunnustavat jokaisen lapsen oikeuden saada opetusta (LOS 28 art.) ja lapsen koulutuksen tulee pyrkiä lapsen persoonallisuuden, lahjojen sekä henkisten ja ruumiillisten valmiuksien mahdollisimman täyteen kehittämiseen (LOS 29 art.). Lapsen kehitykselle olennaisia ovat perheen lisäksi myös varhaiskasvatus ja koulu sekä vuorovaikutussuhteet näissä kaikissa. Lapsen oikeuksien komitean mukaan kehittyminen on ymmärrettävä laajasti: se käsittää ”lapsen fyysisen, henkisen, hengellisen, moraalisen, psykologisen ja sosiaalisen kehityksen”. Komitea korostaa, että kyse ei ole vain lapsen kehityksen varmistamisesta aikuisuutta varten vaan myös parhaiden mahdollisten olosuhteiden järjestämisestä lapsuudessa. Näiden velvoitteiden huomioon ottaminen koulua ja opetusta arvioitaessa ja kehitettäessä on olennaista lasten oppimisen ja hyvinvoinnin kannalta.

Helsingissä 14.3.2024

Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry

Milla Kalliomaa, pääsihteeri

Kristiina Laitinen, ohjelmajohtaja

Pollari Kirsi
Mannerheimin Lastensuojeluliitto ry